

СПЕЦВИПУСК ДО 20-ЛІТТЯ ГУЦУЛЬСЬКОЇ ШКОЛИ

ВІТАЄМО ВСІХ ОСВІТЯН ГУЦУЛЬЩИНИ З ДВАДЦЯТИРІЧЧЯМ ЗАПОЧАТКУВАННЯ ГУЦУЛЬЩИНОЗНАВСТВА В ШКІЛЬНИЦТВІ!

Володимир КОЗЬМЕНЧУК,
начальник відділу освіти Косівської РДА

ГУЦУЛЬСЬКА ШКОЛА ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ ФІЛОСОФІЇ ОСВІТИ

У науковій монографії «Освіта в історико-філософському вимірі: тенденції розвитку та управління» Д. Дзвінчук акцентує увагу на "...необхідність орієнтації діяльності навчально-виховної системи на формування громадянина нової України як розвиненої й гармонійної особистості з сучасним науковим світоглядом і високою цивілізаційно-демократичною мораллю". Якою ж повинна бути навчально-виховна система, щоб вона могла вирішувати поставлене завдання? Перш за все – вона повинна бути глибоко національною.

Про важливість осмислення основної ідеї національної школи писав у свій час К.Д.Ушинський: "Ясно, що основна ідея народної освіти є, насамперед, глибоко філософська й є ідеєю психологічною... Якщо б ми взяли на себе працю вийняти ту основну ідею, на якій знаходиться народне виховання в тій чи іншій країні Західної Європи, то дійшли б, напевне, несподіваних для нас висновків: ми переконалися б, що виховні ідеї кожного народу пройняті національністю більше, ніж що-небудь інше, пройняті настільки, що неможливо і подумати перенести їх на чужий ґрунт".

На початку 90-х років на Косівщині з подачі сьгодні народного вчителя України П.В.Лосоюка, за підтримки науковців, педагогів, ентузіастів, керівників освіти, громадських діячів розпочалося творення моделі гуцульської школи як регіональної української національної.

20 років творчого пошуку, щоденної копіткої праці були підпорядковані не тільки прийняттю концептуальних рішень, але й організації науково-методичного супроводу функціонування школи на Гуцульщині, реалізації педагогічних проєктів, проведенню цілого ряду науково-практичних конференцій, зльотів творчої учнівської молоді, популяризації надбань гуцульської школи на державному та міжнародному рівнях.

Хочеться зробити наголос на практичному значенні взаємовигідного впливу гуцульської школи як навчально-виховної системи та етнокультури регіону на сучасному етапі. Якщо не потребує доказів (і це доведено на практиці), що навчально-виховний процес буде успішним і більш результативним за умови врахування етнографічних особливостей, надбань етнопедагогіки того чи іншого регіону, то і навколишній світ з

його суспільними відносинами, соціально-економічним розвитком робить соціальне замовлення сучасній школі.

І.А.Пелипейко, фундатор гуцульщинознавства, один з основних ідеологів гуцульської школи в статті "Як нам порятувати гуцулів?" робить далекоглядний аналітичний висновок: "Наші гори вабили здавна людей не лише пралісами й бистрими ріками, не лише розлогими полонинами, різнобарвними луками, гримучими водоспадами, неймовірним багатством захопливих ландшафтів. Не менше зацікавлення викликали корінні мешканці гір – гуцули, їх своєрідний спосіб життя, побут, господарювання, особливий духовний світ, мистецтво".

Вітаючи всіх з 20-літнім ювілеєм гуцульщинознавчого руху, заснування гуцульської школи, хочу побажати творчих здобутків в особі наших вихованців, майбутніх газдів і газдинь Гуцульщини, які своїм інтелектом, професіоналізмом, високою духовністю, внутрішньою культурою, національним колоритом будуть творити добру славу нашого краю.

Петро ЛОСЮК, голова Гуцульської освітянської ради,
член-кореспондент НАПНУ, кандидат педагогічних наук, народний вчитель України

ЯК МИ ЙШЛИ ДО ГУЦУЛЬСЬКОЇ ШКОЛИ

Гуцульщина... Не злічити всіх пісень, легенд, переказів про цей край. Вона займає найвищі гори Східних Карпат, передусім Чорногірський хребет та місцевості, що прилягають до нього. На Буковині гуцульські села розташовані долиною річки Путилівки, яка впадає в Черемош, а на Закарпатті вони тягнуться долинами рік Чорної та Білої Тиси.

Отже, Гуцульщина охоплює повністю або частково Верховинський, Косівський, Надвірнянський райони та місто Яремчу, припрудські села Івано-Франківської, Вишнівської і Путильської районів Чернівецької, Рахівський район Закарпатської областей.

Хоч Гуцульщина перебувала під чужоземною владою впродовж шести віків, розірвана в різний час між Угорщиною, Польщею, Молдавією, Литвою, Австрією, Австро-Угорщиною, Чехословаччиною, Румунією, але горяни зберегли свої звичаї і традиції, говірку, прагнення до волі, гордий характер.

Освіта на Гуцульщині за часів чужоземного панування була найбільш занедбаною. Тут школи переважно були одно- і двокласними. Переважна більшість дітей шкільного віку взагалі не навчалися. У радянський час грамотність гуцулів різко підвищилась, але головну увагу в той час приділяли так званому комуністичному вихованню. Але національно свідомі інтелігенція прагнула, щоб гуцули досягли європейського інтелектуального і культурного рівня, адже вони живуть у центрі Європи (географічний центр Європи знаходиться біля села Ділового Рахівського району).

23 травня 1991 року в Яворівській школі зібралися керівники відділів освіти і педагогі-ентузіасти Гуцульського регіону. Всі були одностайні в необхідності відроджувати національну систему освіти. Але на Гуцульщині відроджувати нічого (тут здійснювались колонізація, румунізація та мадяризація).

Отже, висновок був єдиний: необхідно створювати гуцульську школу як регіональну українську національну (національну в тому розумінні, що вона задовольняє інтереси нації).

Із проголошенням незалежності України утворився своєрідний вакуум: старе, заполітизоване потрібно відкинути, а нового ще не було.

У цей час учителі багатьох шкіл у своїй роботі відбирали все краще з народознавчого руху, що ширився по всій Україні, робили перші кроки у складанні програм з вивчення місцевого матеріалу. Вакуум поступово заповнювався. У Гуцульському регіоні в педагогічний обіг увійшов термін „гуцульщинознавство“, а це – знання історії Гуцульщини, природи, господарства краю, народного мистецтва, фольклору, звичаїв, традицій.

Якщо синонімом до етнографії (від грецьких слів „етнос“, що означає народ, і „графія“ – опис,

дослівно – опис народу), що вивчає життя і культуру народів, які проживають у нашій державі, вважають народознавство, а науку, що має предметом вивчення життя та культуру українців, незалежно від їх постійного поселення, називають українознавством, то правомірно вважати розділом науки, що займається вивченням життя і культури окремої етнографічної групи українського народу, який проживає на Гуцульщині, гуцульщинознавством.

Поки науковці схищували списи, а дискусії в основному стосувалися термінологічного апарату, а не методики вивчення в школі, що потрібно для вчителів, ми визначили гуцульщинознавство як розділ науки та навчальний предмет. Для наукового обґрунтування та експериментального дослідження у 1994 році створили науково-дослідну лабораторію „Гуцульська етнопедагогіка і гуцульщинознавство“.

У 1996 році провели з участю науковців з Києва, Львова, Івано-Франківська і Чернівців теоретико-методологічний та методичний семінар „Гуцульщинознавство як розділ науки і навчальний предмет“. Було обґрунтовано гуцульщинознавство як навчальний предмет (наприклад, існує математика як наука і як навчальний предмет).

Визначили, яку педагогічну мету переслідують вивчення гуцульщинознавства в навчальних закладах, найголовніші його завдання та педагогічні функції, оптимальний варіант змісту цього предмета та найдоцільніші шляхи, форми і методи його вивчення. Причому, у цій справі не може бути стандартів, інструкцій чи адміністративного тиску. Навпаки, всіляко заохочуються творчість, пошук, інноваційні підходи.

Старшим науковим співробітником лабораторії Ігорем Пелипейком були підготовлені орієнтовні програми вивчення гуцульщинознавства в 1-11 класах загальноосвітніх навчальних закладів, а також у вищій школі. Тепер гуцульщинознавство вивчається і як окремий предмет за рахунок варіативної складової навчального плану, й у процесі вивчення окремих предметів. Організуються і факультативні заняття, і курси за вибором з певних розділів гуцульщинознавства, а також різноманітні позаурочні гурткові заняття.

Особливу педагогічну цінність мають такі види діяльності учнів, як збирання і вивчення фольклору, запис і складання словника гуцульських говірок, збір різноманітних експонатів, зокрема виробів художніх ремесел для шкільного музею, виявлення й опис пам'яток природи, архітектури та історії, створення топологічних карт і словників говірок своєї місцевості, дослідження родоводу і складання літопису сім'ї та ін.

Але без навчально-методичного забезпечення вивчення гуцульщинознавства залишилося б тільки продекларованим. Тому лабораторією була заснована серія „Бібліотека

гуцульської школи“, підготовлено і видано понад двадцять книжок (посібників, хрестоматій, довідників тощо). Зокрема Ігоря Пелипейка „Плай“ (книга для читання про Гуцульщину), „Флояра“ (хрестоматія з гуцульського фольклору), „Гуцульщина в літературі“, „Мій рідний край“ та ін., Петра Лосюка „Гуцульська школа“, „Гуцульщинознавство в українській національній школі“, „Хрестоматія з гуцульщинознавства“, „Регіональний етнографічний компонент у сучасній школі“, Никанора Крета і Оксани Ткачук „Гуцульщина літературна“ (випуск 1, 2), Оксани Боєчко „Поговоримо про Гуцульщину англійською“ та багатьох інших авторів.

П.Лосюк та І.Пелипейко заснували і видали десять номерів регіонального науково-педагогічного і літературно-краєзнавчого журналу „Гуцульська школа“. Все це багатство побачило світ без жодної копійки державного бюджету.

Велика заслуга в гуцульщинознавчому русі за двадцять років керівників відділів освіти та методичних кабінетів, педагогів-ентузіастів. У Косівському районі це – Я.Матійчак, В.Курищук, В.Козьменчук, Н.Крет, А.Григорук, В.Корпанюк, М.Близнюк; у Верховинському – П.Гнилиця, І.Зеленчук; у Надвірнянському – І.Будзак, О.Савчук, М.Йосипенко; у Коломийському – І.Терлецький; у м. Яремче – М.Сміх; у Вишнівському – Д.Никифоряк, Н.Черкач; у Путильському – О.Чепіль, В.Гребенщикук, М.Кондряк; у Рахівському – Ю.Беркела, Б.Григірчук, М.Ткач, О.Шкуро.

Забезпеченню високого науково-методичного рівня видань, конференцій, семінарів завдячуємо науковцям М.Степанаховичу, Р.Скульському, М.Лесюку, Б.Остафійчуку, В.Грабовецькому, Я.Закревській, В.Гуменюку та багатьом іншим, методистам Івано-Франківського ОІППО, а також підтримці обласного управління освіти, Національної академії педагогічних наук України (НАПНУ).

Високий поліграфічний рівень видань забезпечували і надавали велику допомогу директори видавництва ЗАТ „Прут Принт“ В.Карий і „Писаний Камінь“ М.Павлюк.

Становлення гуцульської школи як регіональної української національної було непростим. Це і формальне сприйняття пасивної частини учительства, які не можуть подолати інерцію минулого, і байдужість чиновництва та ін. Дехто вважав гуцульську школу якоюсь там хуторянською.

І все ж до якої школи ми йшли двадцять років? Найкраще з цього приводу написав Ігор Пелипейко: „Гуцульська школа – це, власне, українська школа Гуцульського регіону; як карпатська смерека, закорінена в твердому ґрунті, пнеться до сонця, так і гуцульська школа, ґрунтуючись на народних педагогічних традиціях рідної верховини, прагне осягнути високого рівня освіти високорозвинутих націй“.

Іван БУДЗАК, перший заступник начальника
головного управління освіти і науки облдержадміністрації

ЮВІЛЕЙ ОСВІТЯН ГУЦУЛЬЩИНИ

З перших років незалежності України на Гуцульщині почалося активне вивчення рідного краю. Для відродження і становлення української національної школи було вкрай важливо впровадити у навчальні заклади освіти області національну ідею. Але для цього потрібні програми та їх навчально-методичне забезпечення.

Вирішальну роль у цьому відіграла подія 1991 року, коли у Яворівській школі Косівського району керівники відділів освіти з шести районів та міста Яремче, Галицької, Буковинської та Закарпатської Гуцульщини створили освітянську раду – громадське науково-методичне об'єднання освітян Гуцульського краю. І пішла робота.

Не стояли осторонь цього процесу і педагоги Надвірнянського району. Учителем Максимецької ЗОШ І-ІІ ст. П.Ясіновським була розроблена програма інтегрованого навчального курсу «Гуцульщинознавство», яка затвердже-

на науково-методичною радою Івано-Франківського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти. Програма впроваджувалась у більшості гірських шкіл Надвірнянського району.

Учасниками ІІ установчої конференції «Гуцульська школа» у селі Красноїллі Верховинського району були педагоги Надвірнянщини Савчук О.М., завідувач РМК; Голіней С.І., директор Делятинської ЗОШ І-ІІІ ст. №1; Козак М.П., директор

Надвірнянської ЗОШ І-ІІІ ст. №3 та Максим'юк М.І., директор Битківської ЗОШ І-ІІІ ст.

З метою розвитку творчих здібностей учнів у Надвірнянському районі щорічно на зимових канікулах проводилось навчання учнів з усіх гірських сіл району у гуцульській фізико-математичній школі. Команда школярів району брала участь у зльотах обдарованої учнівської молоді Гуцульщини, де щорічно займала призові місця.

Сільська школа (у тому числі й гірська) завжди потребувала особливої уваги. У 1998 році у місті Надвірній відбулася Всеукраїнська науково-практична конференція «Розвиток здібностей особистості школяра з урахуванням регіональних умов і особливостей». Були проведені й інші заходи щодо впровадження Концепції Гуцульської школи. Віримо, що вони дадуть свої позитивні результати.

Тож вітаємо всіх освітян Гуцульського краю з ювілеєм!

Мирослав ГАБОРАК,

голова Івано-Франківського обкому профспілки працівників освіти і науки України

ОСВІТЯНСЬКИЙ ФЕНОМЕН

В Україні серед багатьох різноманітних освітянських проєктів та ідей не так вже й багато новітніх програм та підходів, про які можна було б стверджувати, що вони повною мірою відповідають потребам сучасного суспільства. Цього не скажеш про Гуцульську школу, особливий феномен на освітянській карті нашої держави.

Народившись двадцять років тому разом із незалежністю України, ідея цієї школи перетворилася на могутній струмінь нових педагогічних підходів до організації та змісту навчально-виховного процесу. Розроблена і впроваджена в практику роботи з ініціативи невомногого подвижника гуцульщинознавства та народної педагогіки Петра Лосюка Концепція організаційно-педагогічних основ діяльності Гуцульської школи дала

можливість формувати світогляд школярів не на основі абстрактних понять, а на конкретному змісті. І це в поєднанні з можливістю отримати високий рівень знань з основ наук з використанням новітніх навчальних технологій.

За двадцять років зроблено дуже багато. Гуцульська школа перейшла від ідеї до її конкретного втілення у багатьох навчально-виховних закладах Івано-Франківщини, Чернівецьчини та Закарпаття. Цьому посприяло й видання журналу «Гуцульська школа», й значна кількість надрукованих книг та статей, в яких міститься багато матеріалів з гуцульщинознавства та різних аспектів життя і діяльності гуцулів. Багато користі, особливо для обміну роботи досвідом роботи, дали науково-практичні конференції, які регулярно проводяться в різних регіонах Гуцульщини.

Саме ідеї Гуцульської школи спону-

кали мене до дослідження географічних назв краю і видання таких етимологічних словників, як «Гідронімія Івано-Франківщини», «Назви гір і полонин Івано-Франківщини», «Назви поселень Івано-Франківщини (Бойківщина, Гуцульщина та Опілля)» та «Топонімія Галицької Гуцульщини», що також допоможуть учням глибше пізнати свій рідний край.

Сьогодні, у двадцяті річницю Гуцульської школи, хочу щиро привітати насамперед її батька Петра Васильовича Лосюка, без натхненної праці якого навряд чи відбувся б цей український освітянський феномен, членів Гуцульської освітянської ради, а також усіх педагогів Гуцульщини зі святом. Хай чудові вічнозелені Карпати надихають вас на нові педагогічні звернення, а Бог дає міцне здоров'я, довгі роки життя, велике особисте щастя й творчі здобутки на нелегкій, але такій почесній педагогічній ниві!

Дмитро НИКИФОРЯК,
голова Вишницького районного об'єднання ВУТ "Просвіта" ім. Т. Шевченка

“НАС ЗІБРАЛА ВНУТРІШНЯ ПОТРЕБА”

Якось під час засідання Гуцульської освітянської ради у мене зародилася ідея організувати для школярів фестивалі, подібні до тих, що проводяться щороку на нашій Гуцульщині.

Основним стрижнем таких дитячих фестивалів повинна бути гуцульська етнокультурна духовність, любов до рідного краю. Всі підтримали цю ініціативу. В обговоренні прийшли до думки, що це повинні бути зльоти творчої молоді Гуцульщини. Спільно з Петром Лосюком, Іваном Зеленчуком було розроблено Положення про Зліт творчої молоді Гуцульщини. Але от біда – ідея добра, а хто її буде втілювати в життя? Я подумав: “Вишниччина запропонувала цю ідею – вона й буде її втілювати”.

Тоді я був начальником відділу освіти Вишницької РДА, тому й взявся їх організувати. А директори шкіл району є людьми небайдужими, працьовитими, вони охоче підтримали нову справу. На Вишниччині було проведено 10 зльотів творчої молоді Гуцульщини. В них взяло участь більше 1500 учнів. Вчителі, батьки, громадські діячі, керівними різних рангів – це все також учасники зльотів.

Перший зліт відбувся в 1996 р. у Вишницькій школі-інтернаті ім. Н.Ярем-

чука. Вона була вибрана недаремно. Тут діяла відома на всю Україну Мала академія мистецтв, працювали гуртки, заняття в яких вели викладачі Вишницького коледжу прикладного мистецтва, педагоги школи і районного будинку дитячої та юнацької творчості. Тодішній директор школи Герилук М.В. та педколектив, директор коледжу Козубовський Д.О. з усією відповідальністю поставилися до підготовки і проведення першого зльоту.

Результат перевершив всі наші найкращі сподівання. Діти підготували прекрасні роботи майже з усіх навчальних предметів, було охоплено практично все гуцульське мистецтво. Тут були юні композитори, співаки, письменники, історики-краєзнавці, різьбярі, писанкарі, фізики, хіміки, математики.... Зліт прижився і заявив про себе на повний голос.

Найважливіший успіх зльотів – це те, що діти мають змогу розкрити свою творчість, свій талант. На відміну від предметних олімпіад, тут діти ведуть себе розкуто, не бояться відкрито висловити власну думку. І через це тут немає поганих результатів. В дитини формується впевненість в собі, в свої творчі успіхи. І головне – творчі роботи дітей оцінюються справедливо, бо ніхто не бореться за рей-

тинговий показник, як це робиться на предметних олімпіадах. Діти вільно спілкуються між собою і педагогами, добре ведуть дискусію.

У зльотах брали участь Ольга Сухомлинська, Василь Скуратівський, Петро Кононенко та ін. А в Карапчівській ЗОШ I-III ст. на зльоті були присутні письменники з усіх куточків України. Враження в них залишилися прекрасними. Тоді також виставила свої роботи родина Гривінських – художників з Косова.

Хочу подякувати і педагогам Косівщини, Коломийщини, Верховинщини за прекрасно проведені зльоти.

Творчі зльоти учнівської молоді мають прекрасну перспективу. І дуже добре, що вони почали проводитись в різних регіонах Карпат. Діти мають змогу побачити, відчутти і показати неперевершену красу і багату духовність всієї Гуцульщини.

До зустрічі в прекрасному Рахові на XV Зльоті творчої молоді Гуцульщини навесні 2012 року!

Володимир ГРЕБЕНЩИКОВ,

начальник відділу освіти Путильської РДА, Чернівецька обл.

ГУЦУЛЬЩИНОЗНАВСТВО: РОМАНТИЧНІ МРІЇ ТА РЕАЛЬНІСТЬ ВТІЛЕННЯ

Двадцятиріччя ГОР Формально-часовий відрізок, що практично співпадає з віком Незалежності, а по суті – плід Незалежності, дзеркало Незалежності, опора Незалежності. Унікальне в світовій освіті об'єднання – духовне для духовності, ремісниче для просвітництва, фахове – для цілого регіонального соціуму. Замислене, створене, виплекане і поширене палкими ентузіастами гуцульщинознавство з романтичних мрій утвердилось реальним, змістовним навчальним предметом, який міцно спирається на наукове та методичне підґрунтя.

І всі двадцять років криголамом, який пробиває шлях через льоди формалізму і тороси бюрократії, магнітом, який притягає серця справжніх Педагогів і Патріотів, ядерним реактором, який щедро ділиться енергією і оптимізмом з усім Гуцульським регіоном, був і є наш Петро Васильович Лосюк.

Взірець і символ Великого Служіння – служіння Дитині і Державі. Його безцінна життєва мудрість, здобувши відгук в душах його вихованців, колег і сподвижників, викристалізувалася у діаманти в книжкових палітурках – “Бібліотеку гуцульської школи”.

...Давши змогу нашим дітям пізнати своє коріння, отже, пізнати себе, допоможемо їм пізнати, – а може, й змінити на краще – світ...

Для цього й живемо!

Василь КУРИЩУК,

заслужений учитель України, колишній член ГОР

НА МІЦНОМУ ПІДМУРІВКУ

Двадцять років тому, у 1991 році П.В. Лосюк розробив концепцію організаційно-педагогічних основ діяльності гуцульської школи як регіональної української національної. Через рік було створено регіональну Гуцульську освітянську раду і одноставно обрано П. В. Лосюка її головою. В освітянську раду ввійшли науковці, педагоги та керівники освітніх установ Галичини, Буковини, Закарпаття. В 1993 році з ініціативи голови засновано регіональний науково-педагогічний та літературно-краєзнавчий журнал "Гуцульська школа". Видання в гуцульському селі такого журналу, в якому друкувались і столичні науковці, було достатньо сміливим кроком. Журнал згуртував навколо ідеї гуцульської школи як науковців, так і практичних педагогів, розширив науково-педагогічний виднокіл, актуалізував передовий педагогічний досвід. Проте, якби не думаючи про завтрашній день, на цьому всьому зупинитися, то всякі намагання реалізувати концепцію закінчилися б тим, чим закінчувалася не одна достатньо не обґрунтована освітня ініціатива. Зважаючи на це, П. В. Лосюк разом з І. А. Пелипейком, який активно включився в реалізацію ідеї гуцульської школи, у 1994 році створюють науково-дослідну лабораторію «Гуцульська етнопедагогіка і гуцульщинознавство». Завідувачем лабораторії став П. В. Лосюк, а старшим науковим співробітником – І.А. Пелипейко. Головним завданням науково-дослідної лабораторії стало забезпечення високого науково-методичного рівня в процесі вивчення гуцульщино-

навства, а також сприяння становленню гуцульської школи.

Десь у вересні 1994 року, на другий день мого перебування на посаді завідувача відділу освіти, в кабінет зайшов І.А. Пелипейко, розказав про створення науково-дослідної лабораторії, подав мені для ознайомлення план роботи і так між іншим спитався, чи не можна бдесь у відділі освіти примістити його зі своїми паперами. Добре знаючи І.А. Пелипейка, я радо погодився. Правда, виділити окрему кімнату для лабораторії ми не мали можливості, але двотумбовий стіл дали і розмістили його в одній кімнаті з інспекторами шкіл.

Почалася плідна творча праця І.А. Пелипейка на посаді наукового працівника. Вже на початку 1995 року ми видаємо газету відділу освіти та гуцульської освітянської ради «Освітянський вісник» і створюємо видавництво «Писаний Камінь», редактором яких добровільно на громадських засадах стає І. А. Пелипейко. У 1995 році у видавництві «Писаний Камінь» виходить його книжка «Населені пункти Косівщини», редагуються ним і видаються твори місцевих авторів.

Та найважливішими працями, які скріплювали підмурівок гуцульської школи, це безперечно є «Орієнтовна програма з гуцульщинознавства для загальноосвітніх шкіл, гімназій, ліцеїв та вищих навчальних закладів», програма «Гуцульщинознавство в процесі вивчення інших предметів» а також орієнтовна програма для шкіл Гуцульщини «Література рідного краю». Не знаходжу в Україні наукових закладів, навіть на рівні

Академії наук, щоб так якісно і змістовно, з глибоким розумінням мети і завдань гуцульської школи могли укласти подібні програми. У міцний фундамент гуцульської школи закладені такі важливі видання, які подивували науковий світ та із захопленням сприйняті освітянами, як книга для читання про Гуцульщину "Плаї" та хрестоматія з гуцульського фольклору "Флояра", посібники "Мій рідний край. Природа, населення, господарство Гуцульщини" (1998), довідники "Гуцульщина в літературі" (1997) і "Пам'ятки природи Косівщини" (1997), книжки "Гуцульська школа", "Гуцульщинознавство в українській національній школі" (2001), "Хрестоматія з гуцульщинознавства" (2001).

Все це і склало той міцний підмурівок гуцульської школи, на якому вона розбудовується і надійно тримається.

Мої міркування стосуються першого десятиліття, коли закладалися і зміцнювалися основи гуцульської школи як української національної. Радію з того, що ідея гуцульської школи жива, розвивається і квітне за всякої погоди. Маю велике задоволення від того, що в науково-дослідну лабораторію, очолювану народним учителем, членом-кореспондентом НАПН України П.В. Лосюком, приходять свіжі сили, які не знижують той високий рівень діяльності, на який вивів її незабутній І.А. Пелипейко.

Микола ЛЕСЮК,

завідувач кафедри слов'янських мов Прикарпатського національного університету ім. В. Стефаніка

ЗАЛЮБЛЕНИЙ У ГУЦУЛЬЩИНУ

Воїстину святу справу задумав двадцять років тому великий патріот своєї рідної Гуцульщини, істинний, справжній, питомий гуцул, член-кореспондент Академії педагогічних наук України, народний учитель України, учений-педагог Петро Васильович Лосюк. А задумав він розробити концепцію гуцульської школи, видавати спеціаль-

ний часопис, який так і назвав – „Гуцульська школа“, зробити особливий наголос на патріотичному вихованні молоді, вихованні в них любові до своєї рідної землі, до своєї рідної Гуцульщини – своєї малої Батьківщини. Такий грандіозний проект могла задумати тільки людина невичерпної енергії, людина неабиякої ерудиції, ентузіаст, одержимий прагненням працювати на благо свого рідного краю.

Визначною подією в цьому проєкті став вихід у світ на початку 1994 року першого числа часопису "Гуцульська школа", який вважався важливою складовою цього проєкту. Я мав честь бути членом редколегії цього журналу, опублікувати в першому ж числі замовлену редактором і видавцем Петром Лосюком статтю "Гуцульський діалект як складова української національної мови". У цьому ж номері була опублікована й стаття під назвою "Вічно живе джерело", присвячена гуцульському говорові, визначного українського діалектолога, професора, на жаль, уже покійної Ярослави Закревської зі Львова. Тут же на початку було опубліковане привітання від комісії обласної ради з питань освіти, науки і культури, яку я теж тоді мав честь очолювати, з нагоди виходу першого числа журналу під заголовком "Ініціаторові й засновнику часопису "Гуцульська школа" п. Петрові Лосюку". У цьому листі комісія обласної ради висловлювала сподівання, що журнал "Гуцульська школа" виконає високе покликання – бути рупором Гуцульщини, виховувати в молоді любов і повагу до своєї рідної землі, до української мови, рідної говірки, культури, релігії, народних звичаїв, обрядів і традицій, пропагувати кращі досягнення української педагогічної науки, надавати можливість кращим учителям гуцульського регіону ділитися своїм педагогічним досвідом, заохочувати молодь шанувати народне мистецтво, переймати в старших уміння і майстерність у створенні шедеврів народного гуцульського мистецтва тощо.

Можемо сміливо стверджувати, що цей часопис справився зі своїми високими завданнями. Редактор Петро Лосюк залучав до нього дуже широку і відому не тільки в нашому краї, але і в Україні автуру. Серед авторів, які публікували тут свої статті були такі визначні вчені, як мовознавці Ярослава Закревська,

професор Надія Бабич із Чернівців, професор-історик Володимир Грабовецький, видатний український педагог, дійсний член академії педагогічних наук України професор Мирослав Стельмахович, професори-педагоги Роман Скульський, Богдан Ступарик, професори-літературознавці Володимир Полек, Степан Хороб, письменники Степан Пушик, Ольга Слоньовська, відомі вчені-історики-краєзнавці Петро Арсенич, Петро Сіреджук. Неоціненний вклад у розвиток проєкту "Гуцульська школа", в існування самого журналу, в його наповнення, редагування тощо вніс хоча й не корінний гуцул, але відданий Гуцульщині і великий її патріот Ігор Пилипейко. Тут не можна не згадати прізвища інших авторів журналу – львівського вченого Василя Гуменюка, місцевих дослідників, мистецтвознавців, етнографів, учителів тощо Аделі Григурок, Дмитра Пожоджука, Івана Мисюка та багатьох інших. Ну і, звичайно, майже в кожному номері журналу була мудра, повчальна, основана на великому життєвому і педагогічному досвіді стаття самого редактора Петра Лосюка. Шкода, що матеріальні обставини в державі, в освіті не сприяли регулярному випуску цього вельми потрібного не тільки для вчителів, але й для широкої громадськості журналу. Через матеріальну скруту він змушений був припинити своє існування, але й ті його випуски, що побачили світ, залишать надовго помітний слід у нашій педагогічній, етнографічній, краєзнавчій, мистецтвознавчій науці.

Знаменно, що 20-річчя Гуцульської школи збіглося зі ще одним ювілеєм. Як уже відомо громадськості області, у березні цього року минуло 75 років від дня народження ініціатора й засновника проєкту Петра Васильовича Лосюка. Тож побажаймо йому й надалі не втрачати снаги, енергії, сили, побажаймо йому міцного здоров'я і довгих років життя на благо нашої рідної Гуцульщини.

Іван ЗЕЛЕНЧУК,

кандидат фізико-математичних наук, старший науковий співробітник Відділення «Філія Гуцульщина» ННДІУВІ.

ГУЦУЛЬСЬКА ШКОЛА ГІРСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА

землю, цілком очевидною постає необхідність створення цілісної системи початкової аграрної освіти карпатських горян-гуцулів. На нашу думку, одним із шляхів практичного розв'язання цієї важливої регіональної господарсько-економічної та духовно-культурної проблеми Гуцульщини може бути:

– введення у всіх сільських ЗНЗ Гуцульського регіону України профільного навчального курсу «Основи гірського господарства Гуцульщини»;

– створення у трьох найвисокогірніших районах Гуцульського регіону України (Верховинському, Путильському і Рахівському) «Міжшкільних навчаль-

но-виробничих комбінатів» для теоретичного і практичного навчання учнів традиційних та сучасних технологій господарювання на екологічно вразливих гірських землях Українських Карпат.

– створення при управліннях сільсько-го господарства всіх райдержадміністрацій Гуцульського регіону України сезонних зимових курсів для молодих господарів у формі навчально-практичного лекторію "Гуцульська школа гірського господарства".

Для науково обгрутованого впровадження цього комплексного проєкту в цілому Гуцульському регіоні України необхідна його практична апробація в формі пілотного проєкту у Верховинському районі Івано-Франківської області, як етно-географічному центрі Гуцульщини та одному з найвисокогірніших районів України.

Виходячи із сучасних реалій і перспектив розвитку аграрного сектора ринкової економіки Гуцульського регіону України в умовах приватної власності на

Володимир КАРИЙ,
видавець, директор фірми "Прут Принт", м. Снятин

“МОЇМ КРЕДО ЗАВЖДИ БУЛА ТУРБОТА ПРО ШКОЛУ, ПРО ДІТЕЙ”

Ці слова народного учителя України, директора Яворівської ЗОШ Петра Лосюка можуть служити епіграфом до всіх чисел журналу “Гуцульська школа” та книг із “Бібліотеки гуцульської школи”.

Громадське науково-методичне об’єднання освітян Гуцульського регіону – Гуцульська освітянська рада, що була створена на зорі незалежності України, головою якої був обраний і залишається Петро Лосюк, зразу ж включилась у розробку шкільних програм з гуцульщинознавства, навчальних і методичних посібників. Постало питання про випуск журналу “Гуцульська школа”. І тут свої плечі підставив Петро Васильович – він став засновником і редактором журналу. Пригадується, яким окрилений, з піднесеним настроєм був Петро Васильович, коли отримав перше число журналу, видане в “Прут Принті” у Снятині. А було це у квітні 1994 року. Не забудуться також його вдячні рукостискання з притаманним гуцульським темпераментом.

Згодом було друге число, третє... Всього десять. Їхні рубрики “З історії освіти на Гуцульщині”, “Визначні постаті Гуцульщини”, “Гуцульщина літературно-мистецька” не тільки ставали в нагоді педагогам і учням гуцульської школи, але й залишались у пам’яті колективу нашої фірми.

Одночасно з випуском журналів ви-

давці і друкарі “Прут Принту” з великим ентузіазмом працювали над випуском навчальних посібників, матеріалів конференцій, навчально-методичних рекомендацій. Більшість з них приходилось виконувати в оперативному режимі.

У цих виданнях і довідковий матеріал про Гуцульський етнографічний регіон, збірка статей про видатних різьбярів, мосяжників, ліжників, вишивальниць, писанкарів, які впродовж віків на весь світ прославляли село Яворів, і плани-конспекти уроків та позакласних виховних заходів, складених педагогами Косівщини, і збірник творчих робіт учасників олімпіади з гуцульщинознавства, і багато-багато іншого.

Особливо приємно було працювати над випуском посібника “Моя Гуцульщина. Уроки гуцульщинознавства в

початковій школі”, де упорядником виступила заслужений працівник освіти України Аделя Григоруку. Видання вміло структурізоване, опрацьовані і добре відредаговані тексти, якісно підібрані ілюстрації, професійно запропонована обкладинка створили для нас, видавців, задоволення при виготовленні цієї, обсягом у 352 стор., книги.

Але найбільшою гордістю для нас є науково-популярне видання в упорядкуванні і за редакцією тієї ж Аделі Григоруку “Народний учитель Укра-

їни Петро Лосюк”. Статті, дослідження і документи у цій книзі зібрані з нагоди 75-ліття нашого шановного Петра Васильовича. Крім текстів і чорно-білих фото у ній поміщено 16 стор. кольорових ілюстрацій не тільки про життєвий і творчий шлях “Заслуженого гуцула України”, але й про діяльність Гуцульської освітянської ради, про тісну співпрацю з видавничою фірмою “Прут Принт” зі Снятина.

У вітальному слові голові Гуцульської освітянської ради Петрові Лосюку в першому числі журналу академік АПН України Мирослав Стельмахович написав: “...Творчого Вам натхнення й високого наукового злету! Щастя Тобі, “Гуцульська школо!”

І тепер, через роки, можемо з повною відповідальністю стверджувати: Гуцульська школа живе!

ДОШКІЛЛЯ КОСІВЩИНИ ДІЛИТЬСЯ ДОСВІДОМ

На базі дошкільних закладів району 19-20 жовтня 2011 року відбувся науково-практичний семінар методистів інститутів післядипломної педагогічної освіти на тему: “Проектний підхід до реалізації єдиної науково-методичної проблеми дошкільного навчального закладу.”

Робота семінару проходила під керівництвом О. Долинної, завідувача сектора науково-методичного забезпечення змісту дошкільної освіти Міністерства освіти

і науки молоді та спорту України, О. Низковської, методиста вищої категорії сектора науково-методичного забезпечення змісту дошкільної освіти інституту інноваційних технологій і змісту освіти Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України, Г. Мишастой, старшого викладача Івано-Франківського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти, Н. Бабій, старшого викладача, методиста Івано-Франківського обласного інституту післядипломної педагогічної

освіти. У роботі семінару взяли участь методисти обласних інститутів післядипломної педагогічної освіти Волинської, Рівненської, Тернопільської, Хмельницької, Чернівецької, Львівської областей та спеціалісти відділів освіти, методисти методичних кабінетів, інформаційно-методичних центрів області.

Секційні засідання з проблеми формування у дітей основ патріотизму через культурно-історичні традиції Гуцульщи-

на стор. 7

ни та проблеми формування морально-духовних цінностей дошкільників засобами декоративно-ужиткового мистецтва проходили на базі Пеньківського НВК, Черганівського ДНЗ «Лісова коліска» та Косівського ДНЗ «Сонечко». Проведенню міжобласного семінару передувала ґрунтова організаторська робота: підготовка презентацій, наради, консультації, планування секційних занять, підготовка виставки.

Педагоги презентували систему роботи з використання методу проектів для реалізації завдань морально-патріотичного та художньо-естетичного розвитку дітей Косівщини. Колективами ДНЗ підготовлено творчі роботи, педагогічні проекти, авторські напрацювання. Учасники практичної частини семінару проде-

монстрували високий рівень професійної компетентності. В окремих матеріалах відображено активне впровадження інновацій в освітній процес з дошкільниками. Цікавою та актуальною виявилася гуцульщинознавча тематика проектів та практична робота з дітьми (Брустурівський ДНЗ, Кутський ДНЗ, Косівський ДНЗ «Сонечко», Косівський ДНЗ «Горобинка», Тюдівський ДНЗ, Косівський НВК, Пеньківський НВК, Смоднянський НВК, Старокутський ДНЗ, Рожнівський ДНЗ, Кобаківський ДНЗ, Хімчинський ДНЗ).

У проведенні міжобласного семінару взяли участь всі колективи дошкільних навчальних закладів та навчально-виховних комплексів району.

Після завершення секційних засідань відбувся "круглий стіл" з обміну досвідом щодо використання проектних технологій у професійній діяльності методистів обласних інститутів післядипломної педагогічної освіти західного регіону.

Задля кращого ознайомлення гостей з культурними традиціями Гуцульщини було запропоновано дефіле національного одягу для дітей та молоді, яке продемонстрували вихованці Косівського навчально-виховного комплексу. Незабутні враження у гостей залишило відвідування садиби святого Миколая.

Сенчук Л.Я., методист методичного кабінету відділу освіти Косівської районної адміністрації

РАДІСТЬ ПІЗНАННЯ РІДНОГО КРАЮ

Сучасне покоління українських школярів, що підрастає в незалежній Україні, при засвоєнні обов'язкових навчальних предметів не отримує системи знань про край, в якому живе, де зростали батьки, про свій родовід.

Домогтися розуміння, починаючи з молодших класів, своєї малої Батьківщини (у нас – це Гуцульщина) – значить виховати вірних синів і дочок України, якій вони в майбутньому присвятять свою працю, талант, громадянську відданість.

Такі завдання найбільш повно вирішуються в процесі засвоєння систематичних курсів, що містять краєзнавчий матеріал.

В умовах Гуцульського етнографічного регіону це курс «Гуцульщинознавство», який вивчається за рахунок годин варіативної складової навчального плану.

У нашому районі учні початкової школи знайомляться з курсом гуцульщинознавства з 2-го класу. Саме з цього віку у них формуються цілісні знання про Гуцульщину, її мешканців, особливості матеріальної й духовної культури краю, само-

бутнє мистецтво, уснопоетичну творчість, гуцульську говірку як одне із живильних джерел української літературної мови.

Курс забезпечує дидактичний принцип доступності, оскільки учні осмислюють те, що їм відоме, починаючи від рідного порога, все, що їх оточує в повсякденному житті. Учителі початкових класів урахують вікові психологічні особливості школярів та сучасні освітні тенденції, що висувують на передній план особистісні орієнтири в розвитку, навчанні, вихованні дітей.

Тому більшість уроків мають нестандартні форми проведення: це уроки-зустрічі, уроки-мандрівки, уроки-усні журнали, уроки-концерти, уроки-презентації проектів, уроки-свята. Логічним продовженням більшості з них є позакласні заходи (спостереження на еколого-пізнавальних стежках, туристські походи, екскурсії, підготовка й проведення цікавих різноманітних дійств спільно з батьками та ін.).

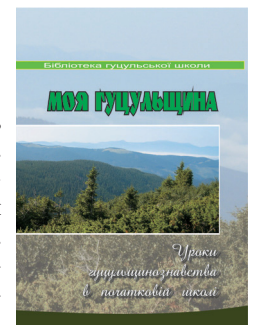
Доброю підмогою для вчителів у їх роботі є упорядкований нами посібник «Моя Гуцульщина. Уроки гуцульщинознавства в

початковій школі», який вийшов 2010р. Він містить розширені конспекти уроків для 2-4 кл. (по 35 для кожного класу), запитання і завдання, списки рекомендованої літератури.

Матеріали посібника дають можливість творчо організувати навчальний процес, зробити його цікавим і захопливим для учнів.

Сподіваємося, що в наступному навчальному році курс гуцульщинознавства буде викладатися в більшості шкіл району, адже вивчати своє, рідне – це все-таки природно, а, по-друге науково обґрунтовано.

Аделя ГРИГОРУК,
старілий науковий співробітник
науково-дослідної лабораторії
«Гуцульська етнопедagogіка
і гуцульщинознавство» НАПН України,
заслужений працівник освіти України

ВИВЧЕННЯ ІСТОРІЇ ГУЦУЛЬЩИНИ В ШКОЛІ

"Історія Гуцульщини від найдавніших часів до сьогодення" – курс, який можна вивчати в певному обсязі в 6-7 класах (1 година на тиждень) і більш поглиблено – у випускних 9 і 11 класах загальноосвітньої школи, що передбачає вивчення політичного, соціально-економічного, культурного й духовного становлення Гуцульщини.

Завдання курсу – дати учням знання з історії Гуцульщини від найдавніших часів до сьогодення, активізувати краєзнавчу, пошукову, науково-дослідницьку діяльність школярів на уроках та в позаручний час, розвивати в учнів інтерес і повагу до історії свого краю, виховувати школярів справжніми громадянами України, розвивати творче мислення, формувати власний погляд на політичні, соціально-економічні, культурні і духовні процеси, що відбувалися і відбуваються на Гуцульщині.

Програма передбачає практичну роботу школярів, ознайомлення з до-

датковою літературою, збір краєзнавчого матеріалу, туристсько-краєзнавчу роботу, уроки-екскурсії в краєзнавчі музеї, що значно активізує навчально-пізнавальну діяльність учнів. «Бібліотека гуцульської школи», що налічує понад тридцять книг, ряд інших видань дозволяють педагогу забезпечити краєзнавчий принцип вивчення історії України, здійснювати морально-патріотичне виховання школярів.

Чільне місце у викладанні курсу займають важливі події в історії Гуцульщини (опришківський рух, формування січового стрілецтва, Гуцульська Республіка, проголошена в Ясені 7 січня 1919 року, гуцульське повстання 1920 року в Жаб'ї та інших селах, немеркнучі подвиги вояків УПА), що мають велике значення у вихованні школярів.

Кожну тему ми завершуємо підсумковим уроком.

"Історія Гуцульщини" дає можливість учням засвоїти той необхідний обсяг знань, який відкриє їм "невідоме у відомому", формуватиме національну свідомість, почуття любові до рідного краю, гордість за його героїчну історію.

Мирослава КАМІНСЬКА,
вчитель історії Яворівської ЗОШІ-ІІІ ст.

ВИХОВУЄМО НАДІЙНУ ЗМІНУ

Зрозуміло, що виховання справжнього патріотизму розпочинається з пізнання самого себе, з любові до рідного батьківського порога, глибокого опанування історії рідного краю.

Викладаючи українську мову і літературу в 5-11, класах учителі-словесники вводять теми з гуцульщинознавства до певних розділів мови чи літератури. Наприклад, при вивченні теми у 5-му класі «Текст і його ознаки» використовують творчі завдання, пов'язані зі складанням текстів-розповідей про своє рідне село, про його звичаї і традиції. Учні складають тексти різних типів – розповіді, описи, роздуми. А ось при вивченні розділу «Лексикологія» у 6-му класі, а саме теми «Загальноновживані, стилістично забарвлені та діалектні слова», тут не обходяться без словника «Гуцульські говірки» для зіставлення слів літературної мови і діалектизмів. Найбільше теми з гуцульщи-

нознавства підходять до уроків розвитку зв'язного мовлення: для складання діалогів пропонують теми про красу рідної природи, при написанні переказів чи записів речень для аналізу і розборів у 5-11 класах користуються хрестоматіями «Флояра» та «Плай»

Тематичні уроки рідної мови, уроки української літератури та літератури рідного краю мають унікальну можливість формувати національно-патріотичні почуття підрастаючого покоління, ширше вивчати літературно-історичне краєзнавство.

На уроках української літератури в 5-му класі під час вивчення розділу «Історичне минуле нашого народу», в 6-му класі – «Загадково прекрасна і славна давнина України!», в 7-му класі – «Про далекі минулі часи» учні глибше знайомляться з історією рідної Гуцульщини, з виникненням тут опришківського руху. Доводять, що історія Карпатського краю – це цікава і барвиста книга.

І провідним мотивом у ній була боротьба горян за свою волю та незалежність.

Восьмикласники, вивчаючи українські історичні, а дев'ятикласники – рідно-побутові пісні, проводять тематичні експедиції у «Дивовижний світ народних звичаїв і традицій», записуючи з уст старожилів народні пісні та традиції, які супроводжу-

ються співанками.

Уроки літератури рідного краю та позакласного читання – невичерпне джерело знань про літературні надбання прикарпатських прозаїків та поетів, які у своїх творах оспівували і оспівують історичне минуле гуцульського краю та культуру його народу.

Тут, у Карпатському краю, черпали натхнення для створення літературних шедеврів Іван Франко, Леся Українка, Маркіян Шашкевич, Іван Вагилевич, Володимир Івасюк... Гуцульська земля дала нам таких діячів красномовства, як Юрій Федькович, Михайло Павлик, Марко Черемшина...

Якщо поглянути на літературну карту Косівщини, то бачимо, що ця благодатна земля щедро засіяна митцями. Бо саме Косівщина стала складовою частиною того невичерпного джерела нашого народу, яке називається мистецтвом слова. Саме Косівщина виколисала лауреатів Національної премії України імені Т. Шевченка Дмитра Павличка, Романа Іваничука, Василя Гарасим'юка, Тараса Мельничука, Марію Стеф'юк, Ганну Василящук, Федора Погребенника, Василя Лукашка, Володимира Шевчука, Віру Вовк.

Вірші наших поетів-земляків, сповнені глибокою любов'ю до гуцульської землі, великої матері України, виховують в серцях юних гуцуляг гарячі почуття до рідної Вітчизни.

Оксана ТКАЧУК,
методист методкабінету

ПОГОВОРИМО ПРО ГУЦУЛЬЩИНУ АНГЛІЙСЬКОЮ

Гуцульщина. Не в однієї людини навіть при її згадці радісно заб'ється серце. Закоханий у цей прекрасний і суворий край уродженець Поділля Михайло Ломацький писав, що "тут, у Гуцульських горах, як ніде інде, можна почути гомін віків і зачернути силу й віру в майбутнє, тут у зелено-срібних водах озер і рік можна скупати й очистити не лише тіло, але й душу".

З метою вивчення рідного краю колективом вчителів англійської мови району зібрано, описано легенди, перекази, проведено конференції.

Посібник: "Поговоримо про Гуцульщину англійською" дає можливість здійснити педагогам їх творчі задуми, широко розкрити красу рідної землі, систематично включати в урок ін-

формацію про села, Карпатські гори, рослинність, що надає їм чарівної краси.

Сьогодні пошукова робота не припиняється. Вчителі розробили уроки з гуцульщинознавства для початкової школи (теми – гуцульський одяг, їжа, рослинний і тваринний світ, казки, вірші, вишивка мальовничі куточки Гуцульщини, розповіді про талановитих, добрих людей).

Розробки уроків М. Колодій, старшого вчителя, опубліковані у фаховому журналі "English". Мрія всіх учителів, які добирали матеріали до підручників О. Карпюк (3-4 кл.), – видати їх посібником.

Оксана БОЄЧКО,
методист методкабінет

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ГУЦУЛЬЩИНОЗНАВСТВА ТА ТУРИЗМУ

*Не дуріте самі себе.
Учітьсь, читайте,
І чужому научайтесь
Й свого не цурайтесь.*

Т. Шевченко

Крилатий вислів великого Кобзаря, як ніколи, актуальний в наш час, коли ми захопилися новітніми технологіями, комп'ютером, мобільним зв'язком, "заходимо" в інтернет, вивчаємо чужі мови, історії, літератури, а про своє рідне, кровне все більше забуваємо. Наш край чарівний, величний і неповторний. У нас чудові традиції, звичаї, милозвучна говірка, своя історія, самобутнє мистецтво. Ми гуцули, а гуцул – це звучить гордо! Нас оточує казкова природа, талановиті люди, – є що в нас побачити, є що почути, чому повчитись. Тільки потрібно дуже захотіти. Поки ще живе старше покоління, неодмінно

треба все найкраще, надбане століттями перейняти, ввібрати в себе, повчитись у них життєвої мудрості, вміння любити свій край, батьківщину, не зваблюватися багатством, прагнути вивчити минуле рідної землі, свій родовід, збагатити себе духовно, загартуватися фізично, щоб бути схожими на наших славетних предків – гуцулів, "сильних і красних" людей, як писав у своїй "Гуцульщині" Володимир Шухевич.

З широкого спектру методів пізнання і вивчення рідного краю найбільш ефективним, доступним і випробованим є туристський похід чи мандрівка. Вже 33 роки ми поєднуємо туризм і краєзнавство-гуцульщинознавство. Пройдено не одну тисячу кілометрів, підкорено сотні карпатських вершин і хребтів, описано десятки захопливих маршрутів. У кожному поході щось вивчаємо, досліджуємо.

Наприклад, знайомлячись з архітектурою краю, фотографуємо дерев'яні будинки гуцулів, збудовані традиційною кладкою в "каню" (в протеси), в "угли", накриті "драницями" чи "гонтами" (дерев'яний дах). Зустрічаємося з майстром-будівельником, записуємо старі назви будівельних конструкцій, матеріалів, інструментів.

У фольклорній експедиції знаходимо старших людей-коломийкарів, які виконують

для нас гуцульські співанки на родинно-побутову, весільну, історичну тематику, найбільш цікаві з них записуємо.

Занотуємо приказки, поговірки місцевості, автентичні (місцеві) назви гірських вершин, урочищ, пасовищ, лісів тощо. Робимо порівняння говірок, вимови тих чи інших слів у різних селах. Описуємо гуцульське лудині (вбрання, одяг), улюблені страви горян. Мандруємо стежками легендарного опришка Олекси Довбуша, споглядаємо величні творіння природи, названі на його честь. Зустрічаємось з відомими митцями, майстрами-різьбярами, вишивальницями, ліжникарями, боднарями, оглядаємо їхні домашні музеї, збірки творів, захоплюємось їхніми витворами, розвиваємо естетичні смаки (погляди). Організуємо для учнів і природничо-наукові експедиції-походи, як ось дослідження річки, потічків, каменів-велетнів, скель, гірських вершин, хребтів, полонин, окремих представників розмаїтої флори Карпат.

Усе це і є пізнання, розширення світогляду, збагачення власних знань, ерудиції, вміння аналізувати, порівнювати, берегти й оцінювати, виховувати почуття патріотизму, шанобливості, гордості і любові за свій край, своїх талановитих співвітчизників, це є становленням особистості юного громадянина.

Петро ГРИГОРЧУК,
вчитель Річківської ЗОШ І-ІІІ ст.,
керівник турклубу "Горизонт"

ГУЦУЛЬЩИНОЗНАВСТВО У ПОЗАШКІЛЛІ

Система виховання на Гуцульщині ґрунтується на ідеалах народної педагогіки, надбаннях виховної мудрості гуцулів. Долучаючись до традицій і обрядів, сучасна молодь вбирає в себе їхній філософський, ідейно-моральний, психологічний зміст. Косівщина – один з небагатьох регіонів, де збереглися і успішно розвиваються традиції художніх народних ремесел. Перші кроки на шляху вивчення народних ремесел, а значить в пізнанні скарбів Гуцульщини, школярі району роблять в гуртках та об'єднаннях. Особливої популярності серед учнівської молоді набули гуртки «Бісероплетіння», «Художнє ткацтво», «Художня обробка дерева», «Вишивка». До роботи в цих гуртках задіяно школярів. Вони пізнають ази народного мистецтва, пробують створити власні взірці ужитково-побутових речей, прилучаються до трудових традицій своїх родин.

Упродовж останнього року вихованці Косівського районного та Яблунівського центрів дитячої творчості взяли участь близько в 30 конкурсах художньо-прикладного спрямування. Так, вихованці гуртків «Дивосвіт» (кер. Яремчук О.І.), «Образотворче мистецтво» (кер. Харук Л.М.) стали переможцями обласної виставки-конкурсу «Космічні фантазії», обласної виставки-конкурсу народних ремесел «Знай і люби свій рідний край». Журі цього престижного конкурсу вразили високим рівнем виконання робіт і учасників гуртків «Бісероплетіння» (кер. Піроцька Л.М.) «Декоративний розпис» (керівник Свирид Г.В.) «Ретязь» (кер. Солиджук Р.Д.).

Варто зазначити, що вже четвертий рік поспіль вищезгаданий конкурс проводиться на Косівщині, бо, за словами організаторів, тут не згасають традиції різьби, ліжникарства, писанкарства. Власне юні писанкарі мають змогу проявити свою творчу видумку і на обласному святі писанки (проводиться щорічно). Минулому році учасники гуртків «Писанкарство» (керівники Бодрук Г.К.,

Шатрук М.І., Грималюк Г.Я.) здобули визнання своєї праці як серед учасників обласного свята, так і серед користувачів мережі інтернет.

Мають змогу презентувати свої вміння і гуртківці що займаються виготовленням іграшок з сиру. Давне і власне гуцульське ремесло впроваджують у Брустурівській ЗОШ І-ІІІ ст. (кер. Олексюк М.Ф.)

У позашкільлі цінують і відроджують не лише ремесла. Гуцульські звичаї, традиції знаходять своє відображення в спеціальних постановках, фольклорних святах, театралізовано-видовищних виставах.

Обряди весілля та толоки, проводів на полонину відроджують вихованці гуртків «Народні перлини» (кер. Томич Н.В.), «Народознавство» (Тисячна Г.В.), «Золотий Орфей» (Морикіт С.М.). Вагомим кроком в долученні до фольклору рідного краю є участь в районному святі-конкурсі «Коляда». За 12 років існування цього дійства відроджено близько 50 давніх колядок та віншуваль, відреставровано десяток старовинних гуцульських костюмів. І оцінюється в цьому конкурсі не лише рівень виконавської майстерності юних горян, але й автентичність репертуару та атрибутів.

Гуцульські традиції знаходять своє відображення і при організації святкувань в садибі святого Миколая, великодніх дитячих забав, підготовці до огляду художньої самодіяльності. Учасники гуртка народного танцю (кер. Кіцелюк І.В.), зразкового дитячого ансамблю «Зелений талісман» (кер. Соколюк О.Б.) з радістю поспішають на заняття. Вони переконані: новомодний свінг не може зрівнятися за експресією з гуцульським арканом. Милуючись на запальні танці «талісманців», гості з Донецька, Румунії, Польщі, Молдови одностайно стверджують, що багата культура гуцулів живе в їхніх нащадках.

Надія ЄМЕЦЬ,
методист методичного кабінету

Петро ЛОСЮК

ЯК НАВЧИТИ ПРОФЕСОРА

Прочитавши заголовок, читач дещо здивується, адже саме слово «професор» асоціюється з високим науковим рівнем і професіоналізмом. І це справді так. Однак трапляються прикрі винятки. У засобах масової інформації і навіть об'ємистих наукових виданнях деякі професори припускаються, наприклад, таких термінів, як «етнічні гуцули», «гуцульський етнос», «етнічне виховання», «етнічна психологія гуцулів» та ін. Якби ще ярлики придумали гуцулам?

Хоч я гуцул, але з дитинства знаю, що я українець. На жаль, широко поширюється, як вірус, ототожнення термінів «етнічний» та «етнографічний». Особливо шкідливим є те, що таке невігластво вкорінюється в освіті.

Бойківщина, Гуцульщина, Наддніпрянина, Поділля, Полісся, Слобожанщина,

Таврія – це етнографічні регіони України. Там проживають етнографічні групи українців – бойки, гуцули, наддніпрянці, подоляни, поліщуки, слобожани, таврійці. Крім названих, в Україні є багато інших етнографічних регіонів, наприклад, лише в Івано-Франківській області, крім Гуцульщини і Бойківщини, є Опілля і Покуття.

Необхідно розвіяти сумніви про те, що виокремлення етнографічних регіонів роз'єднує Україну. По-перше, вони об'єктивно існують, по-друге, навпаки, виявлення національних коренів в етнографічних регіонах дає можливість зафіксувати національні доміанти, які визначають національне обличчя нації. Все це утверджує соборність України, А ви-

вчення рідного краю, починаючи з батьківського порога, плекає в дітей та молоді щирі патріотичні почуття.

Звичайно, в Україні проживають, крім українців, понад 100 інших етносів: росіяни, румуни, угорці, євреї, болгары, вірмени... Ми стараємося навчити учнів, щоб вони не ототожнювали етнос і етнографічну групу. А як навчити професора?

Щоб переконатись у засвоєнні згаданих вище дефініцій, досить дати правильну відповідь на завдання, що є в посібнику для учнів та вчителів Ігоря Пелипейка «Мій рідний край. Природа, господарство, населення Гуцульщини»: «Вкажи помилку в твердженні: «В Українських Карпатах живуть українці, румуни, гуцули та бойки».

МИСТЕЦТВО ПОЄДНАЛО НАС

Осінь у Карпатах – пора по-справжньому чарівна, наділена особливими рисами.

Такого осіннього дня ми зустрілися у невеличкому селі, що розкинуло китички хат по всій горі, – Бабині.

Привітно й гостинно зустріли нас у Бабинській ЗОШ 1-11ст., де проходило заняття постійно діючого семінару учителів образотворчого мистецтва. Директор школи Багняк Т.В., вчитель образотворчого мистецтва Петричук В.В. та педагог-організатор Олексюк М.П. вміло поєднали презентацію школи та лірично-музичну композицію. Методист РМК Гнатків С.Д. ознайомила вчителів з планом роботи.

Виставка творчих робіт Петричука В.В. вразила присутніх своєю жанровою різноманітністю.

Урок образотворчого мистецтва в 6 класі проведений цікаво, на належному методично-уроковому рівні.

Незвичайним, сповненим любові до народного мистецтва був майстер-клас учениці школи-гімназії-інтернату Струць Наталі «Витинанка від традиції до сучасного образотворення».

Вразив присутніх і майстер-клас Петричука В.В. - наукового співробітника Косівського музею побуту та мистецтва Гуцульщини на тему: «Історія та мистецтво гуцульського жіночого одягу». Йому передувала цікава й ґрунтовна розповідь, потім відбулося демонстрування зразків давніх жіночих головних уборів, зав'язування гуцульської перемітки.

Методист методкабінету С.Д.Гнатків та учасники семінару відзначили роботу Володимира Петричука з використання гуцульщинознавства на уроках і в позакласній роботі, високо оцінили продуману систему роботи вчителя з опанування його вихованнями народного гуцульського мистецтва.

Олеся ГОЛОВКО,
вчитель образотворчого мистецтва
Тюдівської ЗОШ І-ІІІ ст.

Бюлетень відділу освіти Косівської РДА,
районного методичного кабінету
та Гуцульської освітянської ради

Редактор **Аделя Григорук**

ОСНОВНІ ЗАХОДИ,

проведені Гуцульською освітянською радою та науково-дослідною лабораторією «Гуцульська етнопедagogіка і гуцульщинознавство» у 1991–2011 рр.

(до 20-річчя започаткування діяльності)

23.05.1991 р.	Перша зустріч освітян Гуцульщини у Яворівській ЗОШ І-ІІІ ст. Косівського району. Створено ГОР при товаристві "Гуцульщина"
27.01.1993 р.	Засідання ГОР у Краснолілі. Створено творчу групу з підготовки концепції гуцульської школи
28.08.1993 р.	Засідання ГОР у Рахові. Прийнято статут ГОР, обрано голову
1994 р.	Початок виходу журналу "Гуцульська школа"
25.02.1994 р.	Засідання ГОР на базі Яворівської ЗОШ І-ІІІ ст. з питань вивчення гуцульщинознавства
8.10.1994 р.	Засідання ГОР у Верховині з питань підготовки регіональної програми "Освіта Гуцульського краю"
25.11.1994 р.	Засідання ГОР в Яремчі. Прийнята регіональна програма "Освіта Гуцульського краю"
26.05.1995 р.	Науково-практична конференція "Гуцульська етнопедagogіка і гуцульщинознавство в змісті, формах та методах навчання і виховання" (м. Косів)
27.05.1995 р.	Засідання ГОР в Путилі, заслуховано звіт про діяльність ГОР
6.09.1996 р.	Засідання ГОР у Косові, обговорено діяльність науково-дослідної лабораторії "Гуцульська етнопедagogіка і гуцульщинознавство" та редакції журналу "Гуцульська школа"
6.09.1996 р.	Міжнародний теоретико-методологічний та методичний семінар "Гуцульщинознавство як розділ науки та навчальний предмет" (м.Косів)
18.04.1997 р.	Перші Гуцульські педагогічні читання "Освіта і видатні педагоги Гуцульщини ХХ ст." (м. Вижниця)
27.08.1997 р.	Засідання ГОР, заслуховано звіт про роботу ГОР (м. Рахів)
24-25.04.1998 р.	Всеукраїнська науково-практична конференція "Розвиток здібностей особистості школяра з урахуванням регіональних умов і особливостей" (м. Надвірна)
27.08.1998 р.	Засідання ГОР, презентовано книжки "Бібліотеки гуцульської школи" (м. Косів)
2.10.1998 р.	Перший зліт творчої молоді Гуцульщини (м. Вижниця)
28.08.1999 р.	Засідання ГОР, обговорено роботу редакції журналу "Гуцульська школа" (м. Надвірна)
15.10.1999 р.	Другі Гуцульські педагогічні читання "Зміст, форми і методи екологічного виховання школярів в умовах Гуцульщини" (смт.Путила)
30.10.1999 р.	Другий зліт творчої молоді Гуцульщини (с. Іспас Вижницького району)
14.04.2000 р.	Теоретико-методологічний та методичний семінар "Гуцульська етнопедagogіка і гуцульщинознавство" (м. Косів)
11-13.05.2000 р.	Міжнародна науково-практична конференція "Комп'ютерне забезпечення навчального процесу в сільській школі" (на базі Яворівської ЗОШ І-ІІІ ст.)
6.10.2000 р.	Засідання ГОР, обговорено методичні аспекти використання навчально-методичного забезпечення вивчення гуцульщинознавства (м. Коломия)
27.10.2000 р.	Третій зліт творчої молоді Гуцульщини (м. Вашківці Вижницького району)
4.05.2001 р.	Треті Гуцульські педагогічні читання "Народна педагогіка в родинному і шкільному вихованні дітей та молоді" (Криворівня-Яблуниця Верховинського р-ну)
31.10.2001 р.	Четвертий зліт обдарованої учнівської молоді Гуцульщини (с. Іспас Вижницького району)
1.03.2002 р.	Всеукраїнська наукова конференція "Сучасне народне мистецтво України: теорія і реальність" (Львівська академія мистецтв)
30.10.2002 р.	П'ятий зліт обдарованої учнівської молоді Гуцульщини (м. Вижниця)
10.10.2003 р.	Всеукраїнська науково-практична конференція "Спільна робота школи, сім'ї і громадськості у вихованні екологічної культури учнів і молоді" (Яворівська ЗОШ І-ІІІ ст.)
29.10.2003 р.	Шостий зліт обдарованої учнівської молоді Гуцульщини (Берегомет Вижницького району)
21.05.2004 р.	IV Гуцульські педагогічні читання "Використання етнопедagogічних засад у школі і сім'ї в розвитку нахилів і здібностей дітей та молоді" (Яворівська ЗОШ І-ІІІ ст.)
28.10.2004 р.	Сьомий зліт обдарованої учнівської молоді Гуцульщини (с. Банилів Вижницького району)
27.04.2005 р.	Восьмий зліт обдарованої учнівської молоді Гуцульщини (смт. Путила)
1.11.2005 р.	Теоретико-методологічний та методичний семінар "Гуцульщинознавство в сучасній школі" (Космацька ЗОШ І-ІІІ ст.)
28.04.2006 р.	Дев'ятий зліт обдарованої учнівської молоді Гуцульщини (с. Яворів Косівського району)
26-28.10.2006 р.	Всеукраїнська науково-практична конференція "Морально-патріотичне виховання дітей та молоді: етнографічні засади" (Іспас – Яворів – Криворівня – Косів)
18.05.2007 р.	Десятий зліт обдарованої учнівської молоді Гуцульщини (с. Мигове Вижницького району)
23.05.2008 р.	Одинадцятий зліт обдарованої учнівської молоді Гуцульщини (с. Черешенька Вижницького району)
2008 р.	Всеукраїнський науково-методичний семінар «Регіональний етнографічний компонент у сучасному освітньому просторі» (с. Яворів Косівського і с. Підзахаричі Путильського районів)
27.03.2009 р.	Регіональна науково-практична конференція «Модель сільської школи майбутнього в Гуцульському регіоні України»
21.05.2009 р.	Дванадцятий зліт обдарованої учнівської молоді Гуцульщини (с. Карапчів Вижницького району)
21.05.2010 р.	Тринадцятий зліт обдарованої учнівської молоді Гуцульщини (с. Ковалівка Коломийського району)
29.04.2011 р.	Чотирнадцятий зліт обдарованої учнівської молоді Гуцульщини (смт. Верховина)

Адреса редакції:

м. Косів,
пров. Шевченка, 7. Інд. 78600
тел. 2-47-91
Реєстраційне свідоцтво ІФ 277
Наклад 1000 прим. Зам. № 230

Віддруковано офсетним способом
в МП «Евріка»

Косівський р-н., м. Косів
Тел./факс 4-51-69, 2-24-91

Обсяг — один друкований аркуш

Комп'ютерний дизайн
Віталія Стефурака